

Izhaja drugo soboto
vsakega mesca
Uredništvo in uprava:
Dunaj XVI/2,
Neulerchenfelderstrasse 21.
Inserati se sprejemajo
in poceni zaračunajo.
Rokopisi se ne vračajo.

GLASNIK

Naročnina:

Za Avstrijo celo leto K 1.50
Za inozemstvo „ „ K 2.—
Posamezne številke h 10.
Odprte reklamacije so
poštne proste.
Poštno-hran konto: 88.153.

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Št. 9.

Ljubljana, dne 10. septembra 1910.

III. leto.

Stari provizionisti in provizionistkinje.

Ko so bili razglasili nova določila o pokojninah tobačnega delavstva, smo mi v Ljubljani takoj naglašali po shodih in v časopisju, da nikakor to ni prav, ker je ostalo glede na stare, že vpokojene tobačne delavce in delavke še vse pri starem. Toblačno delavstvo, ki je v aktivni službi, je nastopilo za to, naj bo že tudi vpokojeno tobačno delavstvo deležno novih, izboljšanih pokojnin. V Ljubljani je priedila naša organizacija dva prav dobro obiskana shoda, na katerih je že vpokojeno tobačno delavstvo sklenilo, da se posl. Gostinčarju izroči prošnja vpokojenega tobačnega delavstva, da naj dobi tisto tobačno delavstvo, ki je že vpokojeno, ravno tako pokojnino, kakor jo dobi delavstvo zdaj po novih določilih. »Avstrijska krščanska tobačna delavska zveza« je nastopila z vso odločnostjo za prava že vpokojenega tobačnega delavstva. Odločni nastop naših poslancev in »Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze« ni ostal brezuspešen. Izšla je cesarska odredba, po kateri bodo deležni od 1. septembra letošnjega leta nove pokojnine tudi tisti tobačni delavci in delavke, ki so bili že vpokojeni pred 1. januarjem 1910.

Cesarska odredba določa, da dobe stari provizionisti in provizionistkinje tisto pokojnino, kakor da bi še delali; to se prav, uvrste se v ravno tisti plačilni razred, v katerega bi se uvrstili, če bi bili še v tvornici. Za stare provizioniste in šteti plačilni razredi, ki veljajo za delavstvo zdaj. Seveda je samoobsebi umevno, da se računa tista službena doba, ki so jo dedelali tobačni delavci in delavke v aktivni, dejanski službi.

Ravnateljstvom tobačnih tvornic je glavno ravnateljstvo naročilo, naj izdelajo do 24. septembra t. l. in predložijo zapiske že vpokojenega tobačnega delavstva. Povišane pokojnine dobe stari penzijačajo povišane pokojnine, ker bodo

zisionisti in penzionistkinje od 1. septembra letos nadalje. Mogoče se 1. oktobra še ne vsekakor morali razni uradi izdelati predpriprave po svojih knjigah in zapiskih, kar stane veliko dela. Samoobsebi je pa umevno, da zato ne bo nihče trpel škode.

Moč organiziranega delavstva, kakor tudi pridnost in vnema za koristi tobačnega delavstva so ob tej priliki zopet pokazali naši poslanci, kakor tudi »Avstrijska krščanska tobačna delavska zveza«. Čast jim! Ampak ob tej priliki bodi zopet in zopet tole povedano tobačnemu delavstvu: »Pristopajte in agitirajte za »Avstrijsko krščansko tobačno delavsko zvezo«. Čim več vas bo, tem močnejši boste sami in tem več lahko dosežete. Dozdaj je bila navada, da če je kdo šel v pokoj, je tudi zapustil »Podporno društvo« in našo »Zvezo«. To ni prav! Ne samo hvaležnost, ampak tudi skrb zase naj bi nam velevala, da ko greste v pokoj, ostanite še nadalje organizirani. Ravno zdaj, ko se je šlo za zvišanje pokojnine že vpokojenega tobačnega delavstva, bi se bilo za vpokojeno delavstvo lažje delalo, če bi bilo še v organizaciji. Kljub temu se je delalo, a delo je bilo veliko težje. Zato pa, kadar greste v pokoj, ostanite še tudi naprej zvesti svojemu »Podpornemu društvu«!

Socialnodemokraško skrupucalo.

Socialni demokrati so izdelali načrt statuta za bolniške blagajne. Načrt je pravo skrupucalo, ki prav nič ne zaostaja za tistim slavnim rdečim mašilom, ki so ga zmašili socialni demokrati leta 1908 skupaj. Ogledati si hočemo sedanje socialnodemokraško skrupucalo z zavarovalno tehničnega stališča. Priznati moramo, da je v tem oziru tako pomanjkljiv in površen, da bolj biti ne more. Človek ne more verovati, da zamore resen človek kaj takega skupaj stlačiti.

Resnica je, da je nujno potrebno bolniško zavarovanje tobačnega delavstva izboljšati in preosnovati. To smo tudi mi na našem Zveznem shodu naglašali. Ampak vsakdo mora uvideti, da se izboljšanje ne doseže, če se stavijo take zahteve, ki se nikdar ne morejo uresničiti, ali ki so vsaj zdaj neizpeljive. Delati se mora vedno na to, da se zahteva to, kar se zamore doseči. Če kje, velja to glede na izboljšanje bolniške preskrbe po tobačnih tvornicah.

Tega rdeči nočejo uvideti, zato se pa tudi tolikrat osmešijo. Če si ogledamo rdeči statut, opazimo pred vsem, da je večinoma prepisan po starem statutu. Ampak s tem besedilom se ne pečajmo. Oglejmo si rajše, kako si rdeči predstavljajo prispevke in podpore bolniških zavodov ali, da rabimo koj vdomačen izraz: bolniških blagajen c. kr. tobačnih tvornic.

Vsak razsoden človek, ki pregleda rdeči statut natančno, mora priznati, da si ni zavarovalen strokovnjak, da v glavnem ni izpeljiv. Če bi ga pa izvedli po bolniških zavodih c. kr. tobačnih tvornic, bi postali v najkrajšem času vsi bolniški zavodi bankerotni, ali kakor pravijo Ljubljancani v svojem kuheltajču, »bi vse fabriške kronkenkase falirale«. Delavstvu bi v tem prav gotovo ne bilo prav nič ustreženo.

Kdor hoče izdelati načrt izvedljiv po načelih zavarovalne tehnike, mora pred vsem gledati na to, da ustvari zdrav, soliden temelj in da zagotovi rentabiliteto zavarovalnemu zavodu. Zavod mora izhajati: prvo in glavno načelo. V sedanjih razmerah nam nudi zanesljive številke za računanje zavarovalnih zavodov zakonski načrt socialnega zavarovanja, ki ga, kakor znano, rešujeta še socialno-zavarovalni odsek in pododsek. Mimogrede bodi pripomnjeno, da bi vsa stvar v državnem zboru šla veliko hitreje, če bi socialni demokrati vsaj nekoliko krotili svoje jezike in bi jih po deset ali pa še več ne prežvekalno in ponavljalo, kar eden pove. Ker imamo temelj, na katerega lahko naslonimo tudi izpremembo statuta bolniških zavodov c. kr. tobačnih tvornic, se ne sme kar slepo računati, kakor se komu poljubi, marveč ozirati se mora vsakdo na zdravo podlago. Veliko blagajen je že faliralo na škodo delavstvu, ker prispevki niso bili primerni izdatkom. Slepo so delali rdeči, ko so izdelavali načrt svojega statuta, ki obeta veliko lepega delavstvu, a ki ne bo nikdar uveden.

Primerjati hočemo §§ 5. in 6. socialnodemokratskega statuta z izvajanji načrta o socialnem zavarovanju glede na

prispevanje in glede na podpore bolniških blagajn. Vsak lahko uvidi, kako hočejo rdeči potegniti tobačno delavstvo.

Socialnodemokratski načrt statuta.

Plačilni razred	Dnevni zaslužek	Tedenski prispevek	Dnevna bolniška podpora	Pogrebna podpora
	Kron	vin.	Kron	Kron
I	2.—	30	1.40	49.—
II	2.— do 2.40	37	1.68	58.80
III	2.40 „ 2.80	44	1.96	68.60
IV	2.80 „ 3.20	51	2.24	87.40
V	3.20 „ 3.60	58	2.52	88.20
VI	3.60 „ 4.—	65	2.80	89.—
VII	4.— „ 4.40	72	3.08	107.80
VIII	4.40 „ 4.80	79	3.36	117.60
IX	4.80 „ 5.20	86	3.64	127.40
X	5.20 in več	93	3.92	137.20

Načrt Socialnega zavarovanja

Plačilni razred	Dnevni zaslužek	Tedenski prispevek	Dnevna bolniška podpora	Pogrebna podpora
	Kron	vin.	vin.	Kron
III a)	1.60 do 2.—	42	1.10	33.—
III b)	2.— „ 2.40	48	1.35	40.50
IV a)	2.40 „ 3.20	57	1.70	51.—
IV b)	3.20 „ 4.—	69	2.15	64.50
V a)	4.— „ 5.—	84	2.70	81.—
V b)	5.— „ 6.—	99	3.30	99.—
—	—	—	—	—

Razpreglednica nam podaja jasno sliko, kako zelo se razločuje socialnodemokratski načrt od onega, ki ga navaja načrt o socialnem zavarovanju. Takoj I. razred rdečega načrta, ki odgovarja III.a razredu socialnega zavarovanja, je prispevek 12 vinarjev nižji, zato pa bolniška podpora dnevno 30 vinarjev višja. Prav nič rdeči sestavitelj ne pove, kje naj se pri teh nizkih prispevkih dobe visoke podpore.

Pri bolniškem zavarovanju tobačnega delavstva se pa mora tudi upoštevati žalostno dejstvo, da je število bolezni med tobačnim delavstvom zelo visoko, kar seveda samoobsebi umljivo močno obremenjuje bolniški zavod. Štatistika glasno govori, da je tako.

Pri 29 bolniških zavodih z 38.525 člani (4922 moških in 33.603 ženskih delavk) je obolelo leta 1908 16.940 članov, a porodi niti všteti niso, in med obolelimi je bilo 15.442 delavk. Povprečno oboli 41.1 odstotek delavstva, to se pravi, da oboli na tisoč delavcev in delavk 411 oseb, nekoliko manj kakor polovica.

Ako primerjamo te številke s številkami splošnih zavarovalnih zavodov, na katere se ozira zakonski načrt socialnega

zavarovanja, razvidimo, da od bolniških zavodov tobačnih tvornic več zahtevajo, kakor splošni zavarovalni zavodi glede na bolezn. Po socialnozavarovalnem načrtu pride na člana: 17·03 dni bolezn, po tobačnih tvornicah pa 21·5 dni. Še bolj naj pojasni to sledeči zgled:

	Pri vseh blagajnah l. 906	Po tobačnih tovarnah l. 1908
Na 100 članov je bilo bolezn	48·40	58·40
Porodov na 100 ženskih članic je bilo .	8·10	16·01
Povprečno je trajala bolezen	17·03	21·50

Visoko število bolezn v zvezi z nizkimi prispevki in z nižjimi podporami bi uničilo v enem letu vse bolniške zavode tobačnih tvornic. Sledeči zgled to dokazuje:

Primerjajmo II. plačilni razred rdečega štatutnega načrta s plačilnim razredom III.b socialnega zavarovanja.

Posamezni član bi prispeval po socialnem zavarovanju (50 tednov) 24 K, po rdečem štatutovem načrtu (50 tednov) 18 K 50 vin.

Podpore bi pa znašale:

Po socialnem zavarovanju (17 dni) 23 K 95 vin., po rdečem štatutovem načrtu (21 dni) 35 K 28 vin.

Ali hočejo socialni demokrati, da falirajo vsi bolniški zavodi tobačnih tvornic?

Že zdaj so v primeri z drugimi bolniškimi blagajnami bolniški zavodi tobačnih tvornic bolj obremenjeni. Socialnodemokraški načrt zahteva poleg višjih bolniških podpor tudi, da se izplača bolniška podpora od dneva bolezn, pri porodih naj se pa podpora zviša za polovico. Tudi pogrebna podpora se zahteva visoka, in sicer v višini, ki je zdaj nemogoča, ker določa socialno zavarovanje pogrebno podporo tako, da znaši tridesetkratni znesek dnevne bolniške podpore.

Če vse to upoštevamo, moramo napraviti zaključek, da je rdeči štatut neizvedljiv, ker bi uničil bolniške zavode. Dohodkov so imeli bolniški zavodi leta 1908 skupno 903.575 K 60 vin., in sicer so prispevali člani 533.056 K 22 vin., erar pa 273.906 K 86 vin. Stroški so pa znašali 919.241 K 52 vin., torej presegajo že zdaj dohodke.

Po rdečem štatutu bi se pa izdatki podvojili, med tem ko bi se prispevki ne podvojili.

Seveda niso upravni stroški bolniških zavodov veliki, odpadejo stroški za

zdravnike in babice. Ampak vse to ne more spraviti s sveta dejstva, da štatut ne bo uveljavljen, ker ni izvedljiv.

Namen rdečih je prozoren. Napravili so svoje skrpucalo zato, da bi vjeli kaj kalinov na svoje limanice, dasi dobro znajo, da zahtevajo nekaj, česar ne bodo dosegli. Nismo za to tu, da podpiramo socialnodemokraške neumnosti. Če bi bili rdeči za resno delo, za to, da se res izboljšajo razmere obolelega delavstva, prav. Ampak če pridejo s stvarjo, ki ni izvedljiva, je to lumparija, ker se po nepotrebnem razburjajo duhovi in se goje upi, ki bodo prevarani.

Nujno potrebno je, da se izboljšajo razmere obolelega delavstva. Ampak s takimi površnimi skrpucali, kakor so ga zdaj zmašili rdeči, ni nič, ker se naprej zna, da ga oblast ne more potrditi. Ne slepiti ljudi, ampak res delati za njihovo korist, je naše geslo, ki naj bi se ga držali tudi rdeči, če bi bili pametni in pošteni. A ker teh lastnosti rdeči ne poznajo, zato moramo pametno delati sami!

Zdravniki in tobačno delavstvo.

Tobačno delavstvo dela že dolgo časa na to, da se izboljša zdravniško vprašanje po tobačnih tvornicah. Bolniško zavarovanje je stvar, ki se mora temeljito urediti. Stanje bolnikov po tobačnih tvornicah je veliko. Zakaj da oboli toliko tobačnih delavcev in delavk, smo že večkrat razmotrivali. Vsa pozornost se mora obračati vprašanju o preskrbi bolnih delavcev in delavk.

Posebno vrsto tvori v tobačnih tvornicah vprašanje o zdravnikih. Mi zahtevamo, naj se zdravniki c. kr. tobačnih tvornic tako plačajo, da bodo lahko svoje moči posvečali edino in zgolj tobačnemu delavstvu. Javno se o tej naši zahtevi zdravniki še niso izjavili, pač pa je za seboj nam že več zdravnikov pritrdilo, da se strinjajo z nami.

Zdaj je važno vprašanje, kako stališče se zavzame, če se pokliče k članu tobačnega zavoda kak drug zdravnik, ne tobačni zdravnik. Pisali smo že obširno o tem vprašanju. Gotovo je, da delavec ali delavka ni dolžna plačati zdravniku, če se pokliče takrat, kadar se ne dobi tobačni zdravnik. Stvar se zdaj rešuje pred sodiščem. Kadar sodišče izpregovori, bo čas, da i mi zavzamemo svoje stališče.

Stavka v Novem Jičinu.

V zavijalnici (Briefmacherei) novojičinske tvornice so delavke en dan stavkale. Gibanje je trajalo samo en dan, a stalo je službo tri delavke. Stavko je povzročilo, ker se je zahtevalo preveliko delo, ker je čudno postopal voditelj oddelka in še nekdo drugi. Kadar napravijo namreč socialni demokrati kako neumnost, takrat vedno zvale odgovornost in krivdo na nas. To je že stara navada nedolžnih socialnodemokratskih ovčic. In ravno tako samoobsebi umljivo je, da ob takih prilikah udarijo na veliki boben, češ, le k nam, v rdečo morje, kjer se pretekata laž in obrekovanje. Tako je v Ljubljani, tako v Novem Jičinu in tako bo tudi še v Afriki, če bo še čez 100 let kak socialni demokrat živel na svetu, o čemur pa zelo dvomimo.

Iz Novega Jičina se poroča o tej stavki:

Letošnje mokro poletje in morebiti še kaj drugega je povzročilo, da je splesnilo nekaj zavitega tobaka. Kakor vedno ob takih prilikah se je postopalo narobe in mislili so, da se je zavijal moker tobak, zato so ukazali, da se mora izdelavati bolj suh tobak. Več glavno ravnateljstvo stvari ni preiskovalo. Posledice je pa novojičinsko delavstvo zelo občutilo. Med delavkami in med adjunktom Nedvedom so bile razmere zelo napete. Ukaz glavnega ravnateljstva je še poslabšal razmerje, ker je storil Nedved vse, da še bolj vznevolji delavke. Zavijalke imajo eno najnapornejših del. Pred dvema in pred tremi leti so že prosile, naj se jim zmanjša delo. Spomenica ni bila uslišana. S suhim tobakom se je delo še zelo otežkočilo, pri tehtanju je pa še adjunkt do skrajnosti napel strune. Mož tudi ni bil v občevanju z delavkami tak, kakršen bi bil moral biti. A ker je bil Nedved 26. m. m. premeščen v Iglave, so delavke prenašale sitnosti. Rdeči, ki so v Novem Jičinu izgubili veliko članov, so napravili tajno zaroto, kako da bi ob obletnici svoje krajne skupine spravili na shod kaj ljudi. Sklenili so zato, da vprižore v zavijalnici stavko. Prilika se je kmalu našla. Oddelkovodja je razžalil delavke, ker jih je primerjal s pijanimi branjevkami. Delavke so prenehale delati in so praznovale tudi celi dan. Rdeči so pa zvečer napovedali shod v rdečem delavskem domu, a vjeli so le pet deklet, ki so se boječe vpisale in že naprej sklenile, da ne bodo vplačale prispevkov. Na shodu so seveda rdeči obetali po svoji navadi vse, nebo in zemljo.

Drugo jutro so pa šle delavke vse prestrašene na delo, ravnateljstvo je pa

uvvedlo disciplinarno preiskavo. Tri delavke so bile odpuščene, dve pa kaznovani s šestdnevnim dopustom.

Ko se je pa šlo zato, da bi bili rdeči poravnali škodo, so se pa pričeli izgovarjati na svoje paragrafe, češ, da ne plača rdeča centrala štrajkarskih podpor, krajna skupina pa da nima za to denarja. Rdeči niso dobili ničesar, krščanska organizacija je pa poravnala svojim članom škodo.

Zdaj po stavki se lahko reče, da bi bilo previdnejše, če bi bile delavke zahtevale, naj oddelkovodja prekliče svojo žalitev in naj jo obžaluje, kar bi bil moral oddelkovodja tudi storiti. Ampak povzročiti stavko, nato pa brezpogojno nazaj na delo, več škoduje kakor koristi. Tako lumparsko zna res postopati edino in zgolj le socialna demokracija. Upajmo, da bo vpoštevala glavna direkcija vse okoliščnosti in da bo postopala milostno. Nič ne bi škodilo ugledu glavnega ravnateljstva, ako prekliče odpustitev in jo izpremeni v manjše kazni.

Naša krajna skupina se je takoj zavzela za svoje člane. Načelnik Schneider je delavke takoj svaril pred posledicami in jim svetoval, naj delajo naprej. Šel je takoj k ravnatelju in zahteval odpomoč. Mi smo storili svojo dolžnost, v tem slučaju popolno dolžnost, medtem ko rdeči svojim niso niti povrnili škode, ki so jo imeli po štrajku.

Vedno hujša draginja.

Vedno slabši so časi, mesto da bi se izboljšali. Vrednost denarja je znatno padla. Zato so se tudi podražile vse življenjske potrebščine. Bogati fabrikantje in trgovci so se združili v namenu, da pritiskajo na občinstvo. Vse je zato dražje, kakor je bilo. Po vseh zastopih, po časopisju, v družini se toži, kako grozna draginja da danes gospodari. Porajajo se predlogi, kako preprečiti draginjo, iščejo sredstev proti njej. Medtem se pa vsaki dan zvišujejo cene življenjskih potrebščin.

Draginjo izrabljajo osobito socialni demokrati za svojo strankarsko politično agitacijo. Na Dunaju so se nedavno socialni demokrati borili na nekem shodu proti draginji tako, da so napadali — krščanske socialce. Tako se seveda draginja ne bo odpravila. Pametni socialni demokrati, katerih seveda ni veliko, že sami priznavajo, da socialna demokracija ne bo rešila draginjskega vprašanja, ker igra pri socialni demokraciji vedno in vedno glavno vlogo agitacija.

Zelo zanimivo je slediti, kako se razvijajo dogodki na svetovnem trgu in zanimivo slediti, kaj da pišejo o draginji časopisi.

Letošnja žetev je bila ugodna. Cene žitu so padle. Nekoliko so padale tudi cene moki. Ampak cene žitu so padale le toliko časa, dokler niso veliki žitni trgovci pokupili žita. Nato so se cene žita zopet takoj dvignile. Zgled: V Budimpešti so stavkali mlinarji. Ko so pričeli zopet delati, so cene žitu takoj poskočile, češ, mlini bodo zdaj zopet kupovali žito. Cena je poskočila zato takoj za 20 vin.

Važno je tudi vprašanje o draginji mesa. Izprožilo se je in poostrilo po bojkotu, ki so ga proti mesarjem uprizorili po nekaterih krajih. Zahtevalo se je, naj se takoj odpro meje živinskemu uvozu in naj se znižajo cene živine po železnicah. Dne 1. septembra se je uveljavila trgovinska pogodba z Rumunijo. Živina se pa ni uvažala, češ, balkanske države za uvoz živine niso pripravljene, ker so bile meje predolgo zaprte. Seveda da to ni res, ampak živinski veliki trgovci so dogovorjeni in ne postavijo živine na trg, da ne padejo cene živini in da sami napravijo velike dobičke.

Vlada je znižala za polovico vožnje cene živini po železnicah. A veliki živinski trgovci so nato postavili na trg še manj živine in cene mesu so se zopet dvignile. Živinski trgovci imajo tako dvakraten dobiček: višje cene in nižjo vožnjo.

Argentinsko meso naj bi nas rešilo draginje? Bojimo se, da tudi argentinsko meso ne bo preprečilo draginje. Če Avstrija prične v Argentini kupovati meso, bo gotovo cena argentinskemu mesu poskočila.

Draginjo čuti danes ves svet, ne čutimo jo zgolj Avstrijci. Zlasti kar se tiče cene mesa, bi se moralo skrbeti za to, da se dvigne domača živinoreja.

Prav bi pa le bilo, če bi se pričele v velikem prodajati okusne morske ribe, ki niso drage, če se vsa stvar prav uredi. Seveda v Ljubljani smo glede na draginjo še na slabšem, kakor drugod, ker naši liberalci v ljubljanskem občinskem svetu niso proti draginji še prav nič storili, da si so seveda zelo veliko govorili.

Zdaj smo prišli že tako daleč, da je krompir postal že prava slaščica na delavčevi mizi, da si smo šele v septembru. Kaj še bo!

Tobačno delavstvo zelo čuti draginjo. Zato pa mora tudi zahtevati, da se

plače tako izboljšajo, da bo ob časih sedanje hude draginje zamoglo izhajati.

V. shod drž. zveze avstrijskih kršč. del. društev.

Dne 14. in 15. avgusta je zborovala na Dunaju »Državna zveza avstrijskih krščanskih delavskih društev. Shoda se je udeležila tudi osrednja komisija krščanskih strokovnih društev. Zborovanje je vodil »Zvezin« načelnik dr. Hemala. Iz tajnikovega poročila (Waldsam) posnamemo:

Kljub temu, da so 1. januarja 1909 izstopile iz državne zveze malone vse strokovne organizacije, ker so si ustnovile lastno središče, je izkazala Zveza le 31. decembra 1909 skoraj ravno toliko članov, kolikor jih je imela 31. decembra 1907, ko so bila še združena v njej tudi strokovna društva. Ojačila so se torej »Zvezina« društva. Krščanska strokovna društva imajo 49.666 članov, državna zveza pa 31. decembra 1909 v 330 društvih 30.819 članov. Zvezina društva se takole porazdele:

Nižje Avstrijsko:	63	društev s	7579	člani
Zgornje »	63	»	»	7116 »
Moravsko:	44	»	»	4651 »
Štajersko:	60	»	»	3692 »
Tirolsko:	46	»	»	3454 »
Solnograško:	29	»	»	1762 »
Šlezija:	15	»	»	1061 »
Koroško:	15	»	»	960 »
Češko:	5	»	»	514 »

Na vprašanja o premoženjskih razmerah je poročalo 235 društev, da so uplačali člani prispevkov 129.398 K 4 vin. Premoženja je imelo 235 društev v gotovini 36.288 K 14 vin., 97.435 K 50 vin. pa v hranilnicah; 782.395 K 46 vin. v hišah, 123.348 K 73 vin. v opravi, skupaj torej 1.039.457 K 83 vin.

Shodov je priredilo 231 društev 4212, 10 društev je imelo poučne tečaje, katerih se je udeležilo 1609 slušateljev. Po 199 društvih so čitali člani 10.299 delavskih in 7170 drugih krščanskih listov. Knjižnic je imelo 201 društvo z 68.412 deli in 179 društev je razposodilo 107.121 del. Podpore so se razdelile: Prenosišče 148 društev v 1006 slučajih 20.255 K 71 vin., bolniško podporo 112 društev v 2223 slučajih 30.190 K 84 vin., izredne podpore 153 društev 13.314 K 47 vin., skupaj se je izdala torej podpora v višini 63.760 kron 66 vinarjev.

Delavci! Delavke!

Agitirajte, da bo združena vedno večja armada v Avstrijski kršč. tobačni delavski zvezi!

Ljubljansko tobačno delavstvo na Reki.

Ta ni možak, ta ni za rabo, kdor tu jih videl ni ljudi! pravi slovenski pesnik. Tako smo rekli tudi mi iz tobačne tovarne in smo jo udarili k morju na Trsat. V Rožni dolini so nas pozdravljali tovariši in tovarišice iz okenj delavskih hiš in nam želeli »srečan put«. Hitro jo je pihal vlak čez kraška tla in nas postavil v Reki zopet na cesto. V pol uri smo že bili na Trsatu, kjer smo nekoliko pomolili k Materi božji in smo se podali k počitku. V nedeljo zjutraj je imel gospod Franc Kerhne govor, v katerem nam je govoril, kako je vsa organizacija brezuspešna, ako jo ne preveva krščanska misel. Krščanske misli so postale vodene, liberalizem jih je okužil; treba je onega krščanstva, katero je nosil v svojem srcu sveti Frančišek Asiški, sveta Elizabeta Turinška. Kristus je svet preobrazil; takrat ni bilo nobenih delavskih organizacij, tudi ni bilo programov. Ena sama resnica: Kristus je za nas umrl, je vlila ljudstvu nov duh, novega življenja. Organizacija delavstva potrebuje silno veliko žrtev, truda, dela, in tega nam bo vlila samo ona resnica: kateri je za nas umrl. Po sveti maši smo si ogledali stare razvaline gradu Frankopanov in uživali krasen razgled čez Kvarnerski zaliv. Potem so šli nekateri s parnikom v Opatijo, drugi pa smo si najeli svoj parnik in smo napravili mal izlet po morju. Vozili smo se mimo Opatije, Voloske, Lovran in smo se vrnili mimo ruskih vojnih ladij zopet v reško пристanišče. Na ladji je bilo zelo živahno in veselo. Nekateri so občudovali morsko obal in morje, drugi pa smo prepevali ono staro slovensko pesem: »Barčica po morju plava, drevesa se priklanjajo, — Oj le naprej, oj le naprej, dokler je vetra kej!« Popoldan smo si ogledali mesto, o katerem pa ni dosti povedati. Zanimivo je le to, da ima mesto na zunaj popolnoma laško lice, a razumejo vsi hrvaško. Potujčeno mesto. Ja, denar, denar, za to človek vse proda, svojo vero, svojo čast, svojo materno govorico! Žalostno ali resnično! Govori pa se vse povprek, mažarsko, laško, hrvaško, nemško, kakor v Babilonu. Hitro nam je minil čas in treba je bilo zopet odriniti proti Ljubljani. Gotovo bo ostal ta izlet vsem v prijetnem spominu. Lepo hvalo vsem, ki so ta izlet aranžirali, posebno pa očetom frančiškanom na Trsatu, gospodu poslancu Gostinčarju, ki nam je izposloval vlak, in južni železnici, ki nam je dala na razpolago čedne vozove.

To in ono.

V pokoj so šli sledeči člani »Podpornega društva tobačnih delavcev«: Čemažar Ivan, Bahar Valentin in Epich Marija.

Zaročil se je Alojzij Kocmur, predsednik I. ljubljanskega delavskega konsumnega društva, z gospico Frančiško Kalan. Bilo srečno!

Zahvala in poslovilo. Kot papirorazec ljubljanske c. kr. tobačne tvornice, cigaretni oddelek, kjer sem delal čez 36 let, si ne morem kaj, da bi se ne spominjal svojih sodelavcev in sodelavk, katerim sem toliko let stregel, kolikor je le bilo v mojih skromnih močeh. Če sem v tem času morebiti katerega kaj razžalil, prosim, naj se pozabi vse, kar je bilo morebiti kedaj neprijetnega in spominjajte se zgolj veselih dni. Zahvaljujem se Vam za vse prijazne dneve, osobito še za zadnji dan, 31. avgust, ko sem prišel k Vam, da se poslovim in ko ste mi čestitali in mi izročili lep šopek. Prisrčno se zahvaljujem za šopek in za Vaš dragoceni dar in za prelepe pesmice, ki sem jih morebiti zadnjič čul v tvornici. Zahvaljujem se za izkazano mi naklonjenost gospodu ravnatelju Prossu, gospodu podravnatelju Kuncu, osobito še gospodu vodju cigaretne oddelka oficijalu Ivanu Tomcu, gospodu delovodji Ivanu Tometu, gg. delovodjem in paznikom, pred vsem pa sodelavkam in sodelavcem.

Ljubljana, 1. septembra 1910.

Valentin Bahar.

Ko objavljamo po tovarišu Valentinu Baharju doposlano nam zahvalo in poslovilo, si ne moremo kaj, da bi se ne spomnili nekoliko velikih zaslug, ki jih imata tovariš Bahar in njegova žena Ana za slovensko krščansko-socialno delavstvo. Če bo kdo kdaj pisal povestnico slovenskega krščansko - socialnega delavstva, ne bo smel prezreti Tineta in naše Ančke, kakor smo pred leti in kakor še nazivamo danes v svojem ožjem krogu tovariša Baharja in njegovo ženo. Ob zibelki slovenske krščansko - socialne delavske organizacije sta stala v prvih vrstah oba: Tine in Ančka. Prvič sem čul in se seznanil z Baharjem na nekem shodu »Slovenskega katoliškega delavskega društva« leta 1895. Govorila sta takrat Iv. Rakovec, za njim pa Bahar. Govoril je lepi mož s svojo lepo brado prisrčno, segale so ti njegove besede globoko v srce. Znano mi je bilo iz listov že prej njegovo ime kot govornika na shodih slovenskega krščansko-socialnega delavstva. Tinetova beseda je vedno veliko zalegla med de-

lavstvom, ker je vsakdo znal, da govori cel mož. Njegova žena Ančka je bila tista, ki je med ljubljanskim ženskim delavstvom prva vzela v roko podrobno agitačno delo. Beležimo prihodnjim rodovom v spomin, da je Baharjeva Ančka bila tista, ki je spravila skupaj agitačni aparat, ki je po navodilih dr. Kreka poklical v življenje ljubljansko »Katoliško društvo za delavke«. Ko smo ustanavljali »Podporno društvo«, je tudi Baharjeva Ančka skrbela za naše prve zaupnice, Tine pa za zaupnike, dasi sta storila to za kulisami. Pred leti sta Tine in Ančka, kadar se je šlo za shode, vedno imela v rokah glavno agitačno delo v ljubljanski tobačni tvornici. Znala sta to tako fino izvesti, da zlomek ljubosumnosti ni kazal nikjer rožičkov. »Ti, slišiš, pa ne smeš biti hud,« tako je Tine začel, kadar je agitiral, pojašnjeval ali pa koga okregal. In res, na Tineta še ni bil nihče hud, na Ančko pa tudi ne. Oba sta imela tisto redko lastnost previdnosti, držati ljudi skupaj in ljudje so ju radi ubogali. Bahar si je pridobil velike zasluge na polju delavskega združništva. Bil je lepo vrsto let predsednik »Prvega ljubljanskega delavskega konsumnega društva«, dober, skrben, previden, priljubljen gospodar. Njegova zasluga je, da so se pod njegovim vodstvom popolnoma obnovili in oplešali prostori našega ljubljanskega delavskega konsumna, ki je bil pod njegovim vodstvom središče in zbirališče ljubljanske krščansko-socialne delavske organizacije. Bahar je navdušen Slovan in pravi prijatelj bratov Hrvatov. Plakal je veselja, kadar so nas posetili bratje delavci Hrvatje. Sam je tudi rad s svojo ženo pohitel k bratom Hrvatom. Ni bilo pred leti našega slavlja kjerkoli v širni naši domovini, ki bi se ga ne udeležila Tine in njegova Ančka. Še letos je že vpokojena Ančka spravila več zelo dobro obiskanih shodov skupaj, na katerih se je potegnili že vpokojeno tobačno delavstvo za to, da ne ostane prezrto pri novi regulaciji penzij. Kakor se je poročalo že preje, so stari provizionisti in provizionistinke dosegli, kar so zahtevali na letošnjih shodih začetkom letošnjega leta. Oba, Tine in Ančka, sta vzorna katoličana, kar jima je le v čast. Prepričani smo, da bosta oba: Ančka in Tine, tudi zdaj, ko uživata zasluženo pokojnino, še nadalje delovala na polju slovenskega krščansko-socialnega delavstva.

SMRTNA KOSA.

Umrli so: Luigia Setti, Sacco; Jozef Göhr, Sternberg; Elizabeta Lang, Hajnbург; Ana Rieder, Švac; Ana

Wotruba, Cvitava; Ana Brugger, Celovec; Terezija Kaltschmied, Švac. R. I. P.

LISTEK. Rim.

(Odlomek iz »Il vero carattere cristiano« di Silvio Pellico. Prevel Virek.)

Nisem mogel nikdar umeti, kako so si mogli sovražniki katoliške Cerkve misliti Danteja, enega najimenitnejših svojih pristašev zato, ker ima med svojimi duhovitimi pesnimi tudi verze, iz katerih veje duh sovraštva razne vrste. Imeli so ga za besnega modroslovca, ki nima nobene vere, ali pa izpoveda krščanstvo, ki je različno od rimskega. Vse njegove poezije kažejo bralcu, ki jih bere brez predsodkov, da je bil mislec, res oster proti razkolnikom, a popolnoma udan vsem naukom katoliškim. Mladeniči, ki po pravici občudujete tega velikana, čitajte ga s prirojeno nepristranostjo in videli bode, da vam neče biti nikdar učitelj strasti in brezvestnosti, marveč kreposti verskih in državljanskih.

Pravične te besede Silvija Pellika so potrjevali pozneje odlični možje, odlični v slovstvu, ki so do dna proučevali Dantejeve poezije.

Da je bil Dante pravoveren katoličan, priča Karol Witt, protestant, ki je bil nedavno minister v Skartazzini. Witt je eden najučenejših Nemcev. Njegova preštava Divine Commedije je postala domača na Nemškem. Leta 1845. je pisal o Julijanu sledeče vrste:

»Če tudi sem protestant, bil sem vedno prepričan, da je popolnoma napačna misel, da bi stavili Danteja v isto vrsto s Petrom Valdom, Husom in Lutrom. Marveč spoznati moramo v Divini Commediji najizbranejšo cvetko srednjega veka, duhtečo po tem, kar je najžlahtnejšega in najsvetejšega, ki se rodi v srcih takega naroda; prejšnje mnenje pa bi nam jo preneslo v drugo različno stoletje in bi nujno moralo podreti temelj velikanske zgradbe te poezije, temelj katerega je pesnik z vso zvestobo stavil na neizpremenljive nauke sv. Cerkve in na mišljenje svojega časa.«

Tako govori o Danteju protestantovski duhovnik in zove nauk katoliške Cerkve neizpremenljiv; a Italijani, ki bi morali biti ponosni na veliko slavo na slovstvenem polju, bi radi pesniku velikanu z glave potegnili bliščeči venec, ki je spleten, kakor pravi ta protestant, iz tega, kar je najsvetejšega, ki se rodi v srcih takega naroda.

Da bi se bojevali s katoličanstvom in najvišjim svečeništvom, da bi ponižali neprimerljivo veličastvo Rima do nizkosti vsakega drugega mesta, zato trgajo prekreпки Dantejev značaj, zato ponižujejo nebeško njegovo navdušenje, ki mu narekuje v II. spevu »o raju« besede:

»O, vi, ki v malo ste stopili barko,
Željni slušati, preganjani,
Za mojim čolnom, ki plava prepevaje,
Se vrnite, da spet obali svoje vidite;
Ne plujte v morje dalje, ker, če mene
Pogin ugrabi, ostali vi bi izgubljeni.«

Če bi se bil Dante v teh letih povrnil na zemljo v Rim, v ta Rim, ki ga je prej napolnjeval s spoštovanjem, in bi bil slišal v »Accademia Dantesca«, kake misli podtikajo njegovim verzom, ne bi mogel zložiti niti dveh tercijn, ki bi bile bolj izražale zasluženost grajo proti razlagateljem Dantejeve poezije.

Če tudi je imel pičel kos talenta tisti, ki je Danteja obrekoval, pa vendar — deček, ki je z nekoliko pazljivostjo bral Divino Commedijo, se je čudil velikemu, da si morebiti ni umel vseh zgodovinskih dogodkov. Italija pa, zjedinjena v velik narod, uradna Italija, rečem, ne najde učitelja, ki bi našel v Danteju to, kar bi kak kmetski nevednež.

Dante je nasprotnik tistega, ki ne časti katoliške vere; Dante obsoja tistega, ki ne uklone s spoštovanjem glave pred Kristusovim namestnikom; Dante je zmeden le tistemu, ki ni ponosen na to, da je v Italiji Rim, sedež najvišjega svečenika na zemlji.

Ko omeni večnega mesta, kjer sveti slava Jezusova, govori Beatrici te-le besede:

»— Tu boš tuja bivala le malo časa,
Z menoj živela brez nehanja boš v državi
Tistega Rima, v katerem Kristus je Rimljan.«

Je-li mogel Dante, ki daje človeštvu dve mesti skupni: Rim, sedež Kristusovega namestnika, in večno mesto Rim kot bivališče blaženih duhov v družbi Jezusovi, želeti, kakor so hoteli lahkomišleci, da bi sam papež ne imel svojega vidnega središča v Rimu? Si je li mogel misliti, da je najvišje rimsko svečeništvo, največja dika Italije, skrženo v škofovanje ene škofije, da je tako omejeno, da mora beračiti za prostost, da sme biti vzgled pravičnosti, luč resnice?

Odkar je prvi človek grešil, bili so v vseh slojih človeške družbe hinavci in hudobneži. Med apostoli, izbranimi od Kristusa samega je bil Juda; na kraljevih

dvorih, v vojski in pri sodiščih so bili taki, ki so obirali čast tistih, od katerih je izvirala njih lastna čast. A vendar radi tega ni nič manj sveta služba škofov, nič manj častito opravilo sodnikov, nič manj hvalevredno junaštvo vojakov.

V Divini Commediji se v vsakem spevu časti katoliška vera in poveljuje, kadarkoli je prilično, rimsko svečeništvo. Češčenje, katero skazuje veličastvu Rima, glave katoličanstva, kaže vse njegovo življenje.

Človeštvo je vedno čutilo potrebo nekega središča, kamor obrača svoje oči, katero mu na kak način predstavlja enojnost, po kateri hrepeni naša duša. Če bi se bil svet ohranil pravoveren, zvest veri, katero so mu izročili patrijarhi, imel bi Jeruzalem za svoje zemsko središče. A prava vera se je potemnila, in Rim je bil izvoljen, da vlada svet; in narodi, če tudi pod oblastjo neizprosne njegovega meča, so se ozirali proti njemu kot skupnemu mestu in žalovali, ko so ga barbari razrušili, kakor če bi njih glavno mesto bilo razdejano.

Na razvalinah poganškega Rima vstal je veličastni papeški Rim, ki je z orožjem ljubezni pošiljal služabnike, da pridobe svet.

Sedaj so bili narodi prostovoljno, radi in z vso udanostjo Rimu podložni; človeštvo je našlo, ne da bi se balo, prevare središče svoje zgodovine, svojih teženj.

Veličastvo božje samo je iz velikih razvalin poganstva sezidalo nov Rim in ga obžarivalo s svojo lučjo. In duh človeški je občudoval delo božje previdnosti in srečno imenoval deželo, katero je Stvarnik izbral v toliko visokost.

Kar Bog stori, je neizpremenljivo, zato ni ljubezen in udanost do rimske stolice nikdar usahnila. Cerkev je rasla v sredi najburnejših viharjev, ki so zahtevali marsikatero papeža v žrtev, a mi imamo sedaj pred seboj čuden prizor: protestantovska Amerika, paganska Azija, vsi narodi sveta se ozirajo proti Rimu kot vsem skupnemu mestu, skupnej domači hiši.

Kraljestva se porajajo in ginejo s površja zemlje; velesile zdaj zmagajo, zdaj podležejo; znanstveni sistemi se zdijo sedaj nezmotljivi, a kmalu jih zavržejo, ker se nahajajo v zmotah, in kar so na-nje zidali, je bilo zastoj. Valovi revolucije pustošijo zemljo, katoliška Cerkev pa stoji trdno, in kakor bi bile velike in silne socialne prekucije lahek piš vetra, mir Rima vodi lahko splošne težnje narodov in razširja dalje v vsak kot zemlje sladko gospodstvo sv. Križa.